

VTG1 050RB
B538

Рік I.

Червень 1947

Ч.6.

ВІСТІ УТГІ

ОРГАН ВРУТРИШНЬОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРОФЕСУРИ Й СТУДЕНТІВ
У Т Г І

З м і с т :

Б.М.: Чвертьстоліття	1
Двілєй 25-ліття УГА-УТГІ (з ілюстраціями)	6
Статистика студентства УТГІ на 12-УІ-47	10
Проф. Др. Евген Храпливий: Західньо-українські агрономи між двома еміграціями	11
Доц.Г.Гордієнко: Кабінет хлібнробства У.Г.Академії в Подєбрадах	18
Праця Семінару Суспільних Наук УТГІ	20

Колекція

УТГІ ч. 6 червень

Дарунок від

Т. Кошаринський

Регенсбург

Національна бібліотека
Національного університету
Імполі-Монічська
Бібліотека

Інж. Е. М.

Ч В Е Р Т Ь С Т О Л І Т Т Я .

(Промова, виголошена на 3'їзді Інженерів-Абсолютів УГА-УТГІ ,
16.У.1947 р.)

I.

25 літ тому перша еміграція тех мала за собою майже два роки існування , як тепер друга.

25 літ-то багато часу. 25 літ-то чверть століття, в середньому - половина людського життя. І може тому нам, свідкам і учасникам тих давніх років, минуле встає нині в тім привабливо-яскравім світлі, що в нім звичайно ?'являється воно у спогадах: минуле в перспективі завше, мовляв, молодшає, милишає, гарнішає. Минуле бо автоматично в'яжеться з молодістю. А якаж молодість, навіть щербата, навіть така помордована і така, м'яко кажучи, "різноманітна" як наша, - здаватиметься негарною чи немилою?

Отже, згадуючи сьогодні наше академічне чвертьстоліття, ми мимоволі впадаємо - не можемо не впадати - в рожево-атоліричну смугу певної ідеалізації. Хай слухачі, що не належать до нашої подебрадської касті, не беруть нам цього за зло, а зрозуміють і вибачать.

Все ж ми нині ще не такі старі - ані тілом ані духом, - щоб у тім минулім мастити всенько в чамбул самою лише рожевою барвою. Ми ще вміємо залишатися в межах так зв. об'єктивізму, до якого, зрештою, призвичаїла нас наша досить твереза професія, а протягом яких п'яти літ виховувала і вчила нас наша мила, наша добра, але й по-материнському невблаганна, Подебрадська *alma mater*.

25 літ тому наша перша еміграція мала за собою, як і теперішня, біля двох років існування. І тоді, як і тепер, далеко не все було таким веселим, як здавалося б, або хотілося б нашим спогадам. Правда, перша еміграція формувалася на руїнах двох надто коштовних річей: державности і війська, які, навіть руїнами стаючи, все ж не переставали носити на собі велику і, з натури речей, благородну печать. Руїнами стаючи, вони залишали - і то на довго - певну збавенну інерцію: чуття єдності, ладу, а найістотніше - почуття г і е р а р х і ч н о с т и людей і речей. Вони уможливлювали кристалізацію с у с п і л ь н и ц ь к о г о я д р а , а цемент, що розсипався зі щилин руїни, часом чудесно швидко вживати до поновного цементування. Що-ж було ще? Була ще е н е р г і я, енергія нашої молодости, енергія р о з п а ч у недосягненої, а, здавалося, так болюче близької і безсумніву осяжної мети, енергія недокінченого, не нами (як нам тоді здавалося) перерваного державницького чину.

Ці моменти, розуміється, прикро відрізняють ситуацію теперішню від ситуації з перед чверть століття. Але не брак було моментів, які ці ситуації ріднять, тих моментів, що впливають з глибини національної психіки і що їх треба було б назвати константними. Це кількасотлітні навички невольництва: коротконосі хитрощі туповатого куркуля; замість духового Капітолія - духовий хутір. Отже недовір'я та нечулість до моральних та культурних вартостей, отже і безборонність перед злом та густа наладованість від'ємною електричністю внутрішньої злоби та незграбно стиснутої задрости, в суміш з вроджею сліпотою і, як це не диво, неймовірною, майже ди-

тинною наївністю. А до того всього — хлестаковство півінтелігентів та моральна імпотенція невдалих претендентів. А ю над тим всім традиційні максими: "це не ми винні, з отаман винен" — з віку ХУІ, і "се мое і те мое же" з віку ХІ...

І за кулісами тієї метушні — тільки один постійно — щасливий персонаж, а саме — "ворог, що сміється".

ІІ.

Доба, що в ній судилося нам існувати, як найменше надається до святкування. Дорібок наш за останні часи теж не вражає монументальністю. Отже й до лаврів ще далеко. І все ж треба згодитися, що на цій чверть-столітній ювілею варто спинитися, варто відірватися на годину від одноманітно-різноманітного колобігу наших побутових днів.

Часто так видається, що як би Найвищий Суддя і Господар наших душ раптом — як то в євангельській причі, закликав нас, еміграцію, перед свої нестерпно-всевидючі очі і запитав: "Щож ти на вигнанні зробив з своїми талантами, лукавий рабе?", то серед того настрашеного і безпомічного лебедіння, серед тих учнівських виправдувань і учнівської аргументації, вимовляючи тих пару вершинних осягнень наших, мусіли б ми назвати і Академію в Подебрадах. І не з самого лишень "браку аргументації", а й з причин більш оправданих.

Люди завше люблять надухивати слово "праця", але, здається, ще ніколи за попередніх епох це слово не було так гвалтоване, поневіряне і спотворюване, як саме тепер. Ми, розуміється, теж не відстаємо від людей і наш гріховний вклад в цій відношенні є остільки лише неспівмірний, що, не розпоряджаючи ексекутивним апаратом, не можемо рівнятися щодо цього, з народами державними чи більш організованими. Та, в міру можливості, і ми, розуміється, "працюємо" і оперуємо, як можемо, многотраждальним словом "праця". Кількість такої псевдо-праці є звичайно прямо пропорційна до її фахових і моральних труднощів. Отже найбільш такої "праці" маємо, напр., на пустелі нашого політичного життя. Вистарчить лише мати скірну політичну сверблячку, щоб, не посідаючи кріхти формального приготування і не прочитавши, окрім двох з половиною брошур, жадної з тих політичних книжок, що їх навіть ми, бідні на політичну літературу, маємо, щоб кинутися у вир так зв. партійного будівництва. Наслідки такої "праці", розуміється, не лише бачимо, але й відчуваємо якже часто занадто боляче. Але багато в нас є і інших видів того ж роду "праці" — її репертуар є в нас багатющий! Чи варто перераховувати і роздряпувати рани? Не варто; саме з огляду на ювілейний час і місце.

Але варто натовість звернути, що під назвою "праця" в дійсності криється принаймні три різних поняття. Цим самим словом ми називаємо 1. — "Працю" — і м і т а ц і ю, коли чинність спроводжується до зовнішніх лише жестів, отже до негідного людщини м а л п у в а н н я праці; 2. — "Працю" — роботу, коли чинність, позбавлена натхнення і любови, обертається на проклятий тягар, виконуваний людським "роботом" переважно з примусу; нарешті 3. — Властиву працю, якою є праця з певним, точно неокресленим, але обов'язково присутнім у ній, елементом т в о р ч о о т и.

Знаємо з досвіду, які саме наслідки тих родів праці. Знаємо чим відрізняється, напр., проєкт техніка від проєкту талановитого інженера, а навіть звичайний технічний рисунок зраджує — хто саме його креслив: чи безкрила рука канцеляриста креолярства,

чи натхненна рука кресляра — майстра. І так є у воім, починаючи від роблення черевиків і кінчаючи найскладнішою машиною.

III.

25 літ тому в чеських Подебрадах українська енергія скупилася і скерувалася в конструктивнім напрямку творчої праці. Плідні наслідки того скупчення і скерування скоро стали очевидними для всіх, не лише українців. Так — в скороченні — мала б записати історія нашої еміграції подію, що її річницю сьогодні згадуємо і з нею тому святкуємо.

Еміграцію, що на початку є завше більш або менш хаотичним станом біженства, можна охарактеризувати, як неупорядковане поле сил, окерованих в різноманітні, дуже часто взаємно-протилежні сторони, — поле сил, що так скажу, без вислідної, з вислідом, близьким до нуля.

Року 1921 і 1922 еміграція наша, що перебувала переважно на терені таборів інтернованих, являла саме таке хаотичне поле сил. Лікарі редагували часописи. Вояки грали на сцені. Інженери музикували. Полковники викладали теорію Айнштейна. Генерали часом навіть вишивали. Центральні комітети партійних примар відбували засідання, а графомани, як звичайно, писали вірші. Поруч численних труп і капел, повставали не менш численні народні і не народні університети.

Невже, що така чинність давала і позитивні результати, хоча б вже тим, що заповнювала інтернований день якщо не завше працею, то хоч ілюзією праці. Але для багатьох було ясным, що таке тривання з дня на день не має жадних перспектив і мусить довести до нехлибного умірання.

Десь року 1922 впало чітко сформульоване гасло культурної творчості. Вийшло воно — а це треба для історії підкреслити — з того кола військових, яке виразно побачило необхідність перекування мечів на рала, і яке пізніше стало родовищем еміграційної літератури. Того ж таки року серед висококваліфікованих фахових урядовців бувшого державного центру намітився конкретний план. А той план збігся з ідеєю людини великого жару та впертої настирливості — і саме в цій людині, що перебувала в Празі, план той знайшов свого піонера.

Отже, силові лінії з таборів, Тарнова і Праги почали шукати точки свого перехрещення і цю спільну точку знайшли в Подебрадах.

І сталося чудо.

Хай це слово не звучить пересадом. Не була це якась наша перемога на дипломатичнім фронті, не була це сакраментальна консолідація політичних сил, не було це зродження якоїсь геніяльної всеукраїнської партії ані навіть прийняття України до б. Ліги Націй. Було це всього лишень народження національної Школи, де мали, все ж таки вперше в історії нашої Батьківщини, викладати нашою мовою, скажім, такі предмети, як Вища Математика чи Політична Економія.

Було це "всього лишень" — народження Національної Політехніки.

Та це був не лишень Національна Політехніка, хоч і цього формального моменту також не варто недооцінювати.

Не можна недооцінювати того факту, що складні високошкільні дисципліни вперше викладалося і вчилося рідною мовою, бо і без

і авторитету Потебні є ясне, що в той спосіб незмірно збагачувалася і бездержавна мова і бездержавна національна психіка, в якій до того часу бракувало тих понять в психологічно-природній формі. Не можна недооцінювати факту, що людина, на протязі 3-ми семестрів говорила не "перпендикуляр" і не "піон", а саме "прям".

Прошу на хвилинку вдуматися в цю ніби формальну дрібничку і зрозуміти, що за цим, позірно-анекдотичним фактиком розкривається широка перспектива зовсім не дрібних і зовсім не формальних наслідків в царині розвитку української особистості. Власне.

Бо Національна Політехніка у Подєбрадах була не лише нормальною Політехнікою — була вона Академією і не дарма носила і'мя, зв'язане з праґрунтом нашої і загально-європейської культури (антикою) та безпосередньо зв'язане з високою традицією Академії Київської, Академії Петра Могили та Івана Мазепи.

Подєбрадська Академія була перш за все лабораторією, де культивувався тип Новітнього Українця, Українця, що систематичною творчою працею, з одного боку, ліквідував у собі психо-історичні щербини, а з другого — культивував свій національний розвиток можливо якнайприродніше і як найширше, розуміється, наскільки це було можливе на чужині.

Це було чудове видовище — спостерігати, як з людського матеріалу, часом ще досить сирового (або і навпаки — занадто вже спетрифікованого) що-місяця, що-дня, що-години, по аудиторіях, по лабораторіях, по креслярнях — вирізнялася, виформовувалася й вишліфовувалася особистість, особистість повновартісна і національно — конструктивна.

Півтися а національних інженерів замість півтисячі викорінених і суб'єктивно маловартних біженців — то був творчий дорібок Академії, вартий як до не подиву, так у всякім разі, пошани і поваги. Що доля позбавила більшість цих творчих одиниць щастя віддати свою творчість Батьківщині на Батьківщині — а це становило і становить їх найжагучішу мрію і найприроднішу мету життя — це вже, як сказав би Кіплінг, тема для іншої повісті, що правда, ще . . . незакінченої. Але факт залишається фактом. І де б Подєбрадець сьогодні не був — в Хінах чи в центральній Африці, у Франції чи в Бразилії, в таборі УНРРА чи на пароплаві серед Атлантику, — степень його національної конструктивності й величина його творчого потенціалу залишаються незмінними. Зоть, значить, в кожному Подєбрадцеві щось таке, що Академія вкорінила й виформувала в його духовості раз назавжди. Мимоволі, говорячи про це, перейшлося на патетичний тон апології, дещо ризикованої в устах ніби небезсторонного подєбрадця. Але смію запевнити, що пересада в цих твердженнях, коли й є, то становить занадто мінімальний процент. Іспит суспільно-національної вартості вихованців Подєбрад складено в неменшій мірі від іспиту вартості фахової.

Повторяю, — ми ще не настільки старі, щоб загубили мірило об'єктивізму, і, хоч гармонійна співпраця професури і студентства явила в Подєбрадах рідко практикуваний де-інде зразок і створила традицію, то все ж, в першу чергу, згадаємо сьогодні учителів наших і вдячно схилимося в учнівськія поклони саме перед ними, бо вони нам не лише перелляли знання свої й досвід, а й ім належали неухотаний почин та постійний приклад. Багатьох серед них сьогодні вже не долічуємося.

Немає великого педагога, знаменитого інженера-науковця й справжнього будівника Академії, незабутнього бл. п. професора Шовгенова; немає невтомного, повного блиску й дотепу Др. Вікула, якого наукову кар'єру безжалісна смерть перетяла в самім роз-

квітті її і на якого лекціях можна було бачити слухачів з інших факультетів — така була зваба його чарівного викладу неорганіки. Немає патріярха національної справи, Євгена Чикаленка, що йому ласка Божа дала можливість зустріти захід многолітнього життя під сінню Національної Політехніки і там, з почуттям оповненого обов'язку, повторити в обличчю нової укр. доби молитву Симеона Богоприїмця: "Нині отпущаєши..." на скромній посаді Голови Термінологічної Комісії Академії. Немає Біднова, Бича, Вілінського, Шереметинського, Бочковського...

Що не ім'я — то постать, то — фрагмент доби. І на нас, саме на нас, що нас навчила Академія оцінювати й поважати Людську Особистість взагалі, а Українську зокрема й передовсім — на нас тяжить обов'язок утримувати їх несквотельну пам'ять для наступного покоління так само, як поглиблювати пошану до тих з наших учителів, яких ми маємо щастя бачити нині чинними й здоровими серед нас. Щоб там не говорилося про т. зв. обставини, монографія про Івана Шовгенова є одним з найперших і найблизчих наших обов'язків.

Скорочуюся і підсумовую.

Академія в Подєбрадах була не лише Політехнікою і навіть не лише лабораторією Українця Новітньої Доби, була вона також національно — суспільним середовищем, яке притягало, окупчувало й будувало — на еміграції — повновартісно — гірархізоване національне суспільство. Згадаймо рівень нашого позаакадемічного життя: наші імпрези, лекції по-за подєбрадських вчених, наші імпонуючі зв'язки зі світом студентством, наш щорічний студентський парламент, остаточно — наше товариське життя — навіть до вечірок і балів включно.

Зважмо, зрештою, який великий, збавенний і може досі недоцінений вплив мало подєбрадське академічне середовище на рівень нашого політично-партійного життя, і зрозумімо, які чуда може творити культурне середовище і що значить для політики — культура! Нам, Подєбрадцям, не треба доводити, що без культури — немає політики. Це для нас, подєбрадців, є аксіома, що її придбали ми в Академії і що її справдили ми нашим життєвим досвідом.

Значення Академії в Подєбрадах давно переросло академічні рамки і стало, оже синонімом національного дослідного поля, створеного українською енергією на чужині.

Це досвідне поле достарчило багатий дослідний і досвідний матеріал, що ще чекає на солідне простудіювання й важливі висновки.

Не належимо до тих земляків, що носять готовий рецепт рятування Батьківщини — в кишені власної камізельки. Не вміємо тубальним голосом пророкувати майбутнє та гістерічно декламувати про неньку-серденьку, чи шелестіти папіровими шабельками. Але ми добре знаємо, чого може доконати одуховлена людська енергія, чого може осягнути творча праця і яку вартість має конструктивна національна особистість.

І ще одне, може найважливіше: ми не відмовимося продискутувати з колегою трасу витяченого шляху, але ми ніколи не будемо дискутувати про саму мету.

Просто тому, що цього не потребуємо.

Регенсбург, 16.X.1947 р.

В днях 14 - 18 травня ц.р. Український Технічно-Господарський Інститут відсвяткував чвертьстоліття свого існування - життя і праці української високої школи на чужині. Ця праця, - характеризуючи її найбільш стисло в цифрах, виявилась в тому, що попередниця Інституту, Українська Господарська Академія в Подебрадах випустила 560 інженерів-агрономів, лісівників, хеміків, гідротехніків і економістів; через Інститут позаочного навчання перейшло в Подебрадах 8000 студентів і курсантів і було видано загально біля 300 назв високошкільних підручників та фахових курсів. Нині Школа відновила в нових умовах в Баварії, - в Регенсбурзі - Мюнхені. Вона ще поширила обсяг попередньої чинності, має нині поверх 700 студентів на трьох факультетах, нові відділи - ветеринарний і фармацевтичний, - знову відновила позаочне навчання і за два роки праці в Регенсбурзі має біля 1200 позаоч. студійників, а видала протягом останнього року біля півсотні високошкільних підручників і фахових курсів. Школа об'єднує біля себе розсяглий академічний персонал, zatrudнюючи 138 професорів, доцентів, лекторів і асистентів.

Свято Інституту мало величавий перебіг. До Регенсбургу прибула на ювілей велика кількість української інтелігенції - високі достойники обох українських церков, учені, письменники, представники високих українських шкіл, наукових установ, громадських організацій, інженери-абсолювенти б. Укр. Господарської Академії та численне місцеве громадянство. Крім того, на урочисту академію-концерт завітали американські і німецькі гості, як також представники білоруського студентства. З приводу ювілею наспіло поверх сотні писемних привітів і телеграм. Урочистість ювілею ознаменувалась цілою низкою задань факультетських і великої Професорської Ради, що винесли низку ухвал.

Між ними:

УДІЛЕННЯ ТИТУЛУ "H O N O R I S C A U S A " .

З нагоди ювілею велика Професорська Рада Інституту уділила звання почесного доктора - "honoris causa" Інституту трьом особам, у відзначення їх визначних заслуг для школи. Ними є: бувший Ректор Української Господарської Академії, проф. Борис Іваницький - доктор honoris causa лісових наук, д-р Зенон Кузеля, заслужений діяч на полі української культури і Голова КОДУС-у, доктор h. c. економічних наук і б. Заступник Голови Українського Громадського Комітету в Чехословаччині Никифір Григорієв - доктор h. c. державних наук.

" РЕЕСТР ЗАСЛУЖЕНИХ . "

Також для відзначення на вічні часи тих, що спричинились до зачаткування і розвитку Школи (Української Господарської Академії-Українського Технічно-Господарського Інституту), засновано книгу "Реєстр заслужених", з ухваленням відповідного статуту. З нагоди ювілею ухвалено записати до "Реєстру" перших п'ятнадцять осіб - фізичних і юридичних (установ), що видатно прислужились для добра Школи. Ними є: 1. Президент Чехо-Словацької Республіки проф. др. Гаріж-Масарик Томаш. 2. Голова Українського Громадського Комітету в ЧСР др. г. к. Шаповал Микита. 3. Кир. Андрій граф Шептицький, архієпископ Львівський, митрополит Галицький. 4. Ревізійний Союз Кооперативів у Львові (РСУК). 5. Краєве Господарське Товариство "Сільський Господар" у Львові.

6. Перший Ректор Української Господарської Академії в Ч.С.Р. Проф. Шовгенів Іван. 7. Голова Товариства Прихильників Української Господарської Академії, в ЧСР., доц. тієї ж Академії Бочковський Ольгерд-Іполіт. 8. Заступник Голови Товариства Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР, лектор тієї ж Академії Сапіцький Віктор. 9. Директор Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) проф. Бич Лука. 10. Директор Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) - проф. інж. Фролов Леонід. 11. Організатор і адміністратор Позаочних Високих Курсів Громадської Агрономії УТГІ - проф. вч. агр. Мацієвич Кость. 12. Голова Термінологічної Комісії УГА - Чикаленко Євген. 13. Комісія допомоги Українському Студентству (КОДУС). 14. Тов. Мін. Закордонних Справ Ч.С.Р. др. Гірса Ян. 15. Секційний шеф Міністерства Хліборобства Ч.С.Р. др. Райх Едвард.

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ .

Крім того, Спілка Професорів Української Господарської Академії (СПУГА), що є організацією юридично і матеріально відповідальною за УТГІ, на своїх вчистих загальних зборах ухвалила іменувати за заслуги перед Спілкою Професорів УГА та перед її науковими закладами слідуючих осіб:

Ректора УТГІ, проф. Віктора Доманицького.
Декана Інженерного Ф-ту проф. Сергія Комарецького.
Секретаря Наукового Товариства ім. Шевченка - проф. Володимира Кубійовича.
Президента Кооперативних Установ проф. Юліяна Павликовського.
Декана Економічного Факультету проф. Леонтія Шрамченка.

ВШАНУВАННЯ ПОМЕРЛИХ .

Оглядаючи життя і працю Академії - Інституту на протязі чверть-століття існування, Професорська Рада мусіла констатувати з великим болем і сумом відхід у вічність цілої низки членів педагогічного персоналу УГА-УТГІ, організаторів Школи і технічних працівників її. Між ними низка визначних особистостей і людей великих загально-національних заслуг.

Ось великий список організаторів і членів Нашої Школи, що одійшли у вічність: I. Організатори Академії: 1. Президент ЧСР. проф. др. Гарик-Массарик Томаш. 2. Голова Укр. Громадського Комітету в ЧСР др. г.к. Шаповал Микита. 3. Перший Ректор Укр. Господарської Академії в ЧСР (Подебради) - проф. інж. Шовгенів Іван. II. Професори Академії: 4. Андрієвський Петро. 5. Антонович Дмитро. 6. Біднов Василь. 7. Бич Лука. 8. Бородаєвський Сергій. 9. Др. Вікул Микола. 10. Вілінський Олександр. 11. Др. Ейхельман Оттон. 12. Інж. Косюра Микола. 13. Лашенко Ростислав. 14. Лотоцький Олександр. 15. Др. Матюшенко Борис. 16. Мацієвич Кость. 17. Мицюк Олександр. 18. Славінський Максим. 19. Старосольський Володимир. 20. Інж. Фролов Леонід. 21. Шереметинський Іродіон. 22. Щербина Федір. 23. Інж. Гразьський Ян. (з групи чеських професорів) III. Доценти Академії: 24. Бочковський Ольгерд. 25. Інж. Голіцинський Євген. 26. Др. Кoberський Карло. 27. Др. Королів Василь. 28. Інж. Михайловський. 29. Чернявський Арсен. IV. Лектори Академії: 30. Безкровний Кузьма. 31. Івасюк Іван. 32. Др. Левицький Модест. 33. Др. Лукашевський Володимир. 34. Др. Мазепова-Сингалевиц Наталія. 35. Русова Софія. 36. Сапіцький Віктор. 37. Інж. Сидоренко Григорій. 38. Туркало Тимофій. 39. Др. М.С. Танкварц, проф. Позаочного Навчання. 40. Цебро-Дубровський Тиміш, лектор Позаочного Навчання. V. Асистенти Академії: 41. Михайлюк Кость. VI. Термінологічна Комісія: 42. Чикаленко Євген, Голова. 43. О'Конор Вілінська.

УІІ.Адміністративний персонал Академії:44.Гайдовський Іполіт Бухгальтер.45.Карпенко Федір Урядовець.46.Тюрин Назар Бухгальтер.

З чужих людей,що визначно прислужились нашій Школі і також нині одійшли у вічність,Професорська Рада вдячно згадала пам'ять Тов. Міністра Закордонних справ Ч.С.Р. Яна Гірси і Міністерського Радника Мін.Хліборобства Едварда Райха.

З'ІЗД ІНЖЕНЕРІВ - АБСОЛЬВЕНТІВ УГА - УТГІ.

В рямцях ювілею відбувся з'їзд інженерів абсолювентів Української Господарської Академії - Українського Технічно - Господарського Інституту, на який прибуло з різних місць Баварії та англійської зони біля сотні інженерів-подебрадців і нових абсолювентів УТГІ. Це Т-во бувших вихованців Школи особливо близько бере до серця долю своєї *Alma Mater* і стоїть на сторожі її інтересів.З'їзд поновно обрав Головою Т-ва діяльного і енергійного - інж.І.Шабельського.

ВІДНОВЛЕННЯ Т-ВА ПРИХИЛЬНИКІВ У.Г. АКАДЕМІІ (ТПУГА).

Також підчас ювілейних урочистостей відбулося відновлення на еміграції в Баварії Т-ва Прихильників Української Г.Академії (ТПУГА), що перед тим існувало 15 літ в Чехословаччині,маючи своїм завданням збірання коштів серед української суспільності для матеріяльного забезпечення Школи.Головою Т-ва обрано відомого громадського і кооперативного діяча проф.Юліана Павликовського.У зв'язку з відновленням Т-ва і у відзначення ювілею Школи,одні із її абсолювентів інж. С.Созонтів,що прибув як гість із Франції,зробив визначний дар,жертвуючи на свою *Alma Mater* 100 000 франц.франків.

ЮВІЛЕЙНА ВИСТАВКА.

Підчас ювілею було улаштовано також виставку,що характеризувала теперішню працю УГА - УТГІ.Не зважаючи на те,що як Школа,так і професура мусіли покинути, у зв'язку з військовими подіями,свої матеріяли і праці,виставка заняла дві великі кімнати,заповнивши столи і стіни цікавими і цінними експонатами.Між ними - видання УГА - УТГІ,праці професорів,дипломні праці абсолювентів,дисертації докторів УТГІ,мани,схеми і т.под.

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ - КОНЦЕРТ .

Ювілейні Врочистості закінчилися святочною Академією-Концертом і Академічним Товариським Вечером.Академія-Концерт відбулася у великій залі міста Регенсбургу (Нойгаусзаль),переповненій святочною публікою.З нагоди свята прибули до Регенсбургу з інших міст також численні почесні гості і представники українських установ і організацій.Вшанували своєю присутністю Академію-Концерт також гості,а саме:Представник Ереа - УНРРА на Регенсбург і Область п.Тараска,Уповноважений Барарського Міністерства Освіти на область Регенсбург Оберштудієндиректор п.Трапп,Ректор Високої Німецької Школи в Регенсбурзі др.Екгерт,представник Обласного Провінціяльного Уряду обершульрат п.Вагнер,Представник міста Регенсбургу штатд-шульрат п.Штавдінгер і Представник Промислово-Торговельної Палати на область Регенсбург.

Ціла Академія мала величавий характер.На подіумі засіла Почесна Президія Академії і Ректорат Інституту:Ректор,проф.В.Доманицький,Проректор,проф.М.Зайцев,Проректор,проф.Р.Димінський і Секретар Професорської Ради,доц.П.Зелений.

До Почесної Президії увійшли: Єпископ Української Автокефальної Церкви на Регенсбург і Область Владика Володимир, Архiepіскоп Краківський і Львівський Палладій, Ректор Української Православної Богословської Педагогічної Академії — проф. П. Ковалів, Ректор Греко-Католицької Академії о. мітрат др. Лаба, Ректор Українського Вільного Університету проф. В. Щербаківський, Ректор Української Високої Економічної Школи Б. Мартос, Представник Центрального Представництва Української Еміграції (ЦПУЕ) інж. Л. Романюк, Голова КОДУС-у проф. др. Зенон Кузеля, б. Ректор Української Господарської Академії, проф. др. Б. Іваницький і б. Директор Українського Технічно-Господарського Інституту, проф. С. Комарецький.

Підчас Академії присутні пережили низку урочистих і глибоко зворушливих моментів.

Урочистість розпочав Ректор Інституту, проф. В. Доманицький, вітаючи гостей і закликаючи почесну Президію. На Академію наспіло дуже багато писемних і телеграфічних привітів, з огляду на що міг бути зачитаний лише їх реєстр. З усіми привітаннями — короткими, але змістовними і сердечними, — од імені різних організацій і установ виступили їх представники. А саме: Ректор, проф. В. Щербаківський — від Українського Вільного Університету, Ректор о. мітрат др. Лаба — від Української Греко-Католицької Духовної Академії, Ректор, проф. П. Ковалів — від Української Богословської Педагогічної Академії Української Автокефальної Православної Церкви, Ректор, проф. б. Мартос — від Української Високої Економічної Школи в Мюнхені, Проф. Л. Білецький — від Української Вільної Академії Наук, Інж. Л. Романюк — від Центрального Представництва Української Еміграції (Ц.П.У.Е.), Проф. др. Я. Рудницький — од Відділу Культури і Освіти ЦПУЕ, від Білоруського Студентства, Лект. інж. І. Шабельський — від II-го З'їзду інженерів-абсолютентів УГА — УТГІ і Студ. І. Куземський — від Студентства УТГІ.

Далі Ректор Інституту, проф. В. Доманицький зробив стислий огляд життя і праці Академії — Інституту за чверть століття, віддаючи пошану померлим організаторам, професорам і членам персоналу Академії — Інституту. Пам'ять померлих зала вшанувала вставанням.

Далі слідувало урочисте доручення почесних дипломів "Honoris causa" новообраним докторам: проф. Борису Іваницькому, проф. дру-Зенону Кузелі і проф. Никифору Григорієву, за відсутністю якого (проф. Н. Я. Григорієв перебуває в З'єднаних Державах Америки) диплом було поручено синові його п. Мирославу Григорієву. Затим відбулось відчитання "Реєстру заслужених" для Школи і доручення грамот почесним членам Співки Професорів Української Господарської Академії. Грамоти одержали: Ректор Інституту, проф. В. Доманицький, Декан Інженерного Факультету УТГІ проф. С. Комарецький, Вчений Секретар Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка проф. Володимир Кубійович, заслужений діяч на полі української кооперації, проф. Юліян Павликовський і Декан Економічного Факультету проф. Леонтій Шрамченко.

Академія, з її поважним і урочистим перебігом, зробила на присутніх глибоке враження.

Після перерви, в тій же залі розпочався святочний концерт. В концерті взяли участь видатні мистецькі українські сили — оперова співачка Є. Гавриленкова, оп. співачка Клявдія Таранова, оп. співак Лев Райнарович, піяніст, проф. Роман Савицький і чоловічий хор під керівництвом проф. О. Плещевича. Як окремі сольові точки, так і хоролий спів були виконані надзвичайно вдатно, викликаючи велике захоплення залі. Концерт закінчився спільним відспіванням національного гімну.

У вечорі того ж дня, відбувся Товариський Академічний Вечір, улаштований у великій залі на Оселі. На вечір зібралось численне Товариство — професори і студентство УТГІ, а також дуже багато гостей. В приємній невимушеній товариській атмосфері гутірка затягнулась далеко за північ.

Яко завершення ювілейних урочистостей, були відслужені Служби Божі в Православній і Греко-Католицькій Церквах на Оселі. В Православній церкві літургію і молебні після неї відправив Преосвящений Володимир, а в Греко-Католицькій о. декан Гайдукевич, в сослуженні духовенства. В обох церквах до урочистости Богослужби прилучились прекрасні хори.

---oo-0o0o0-oo---

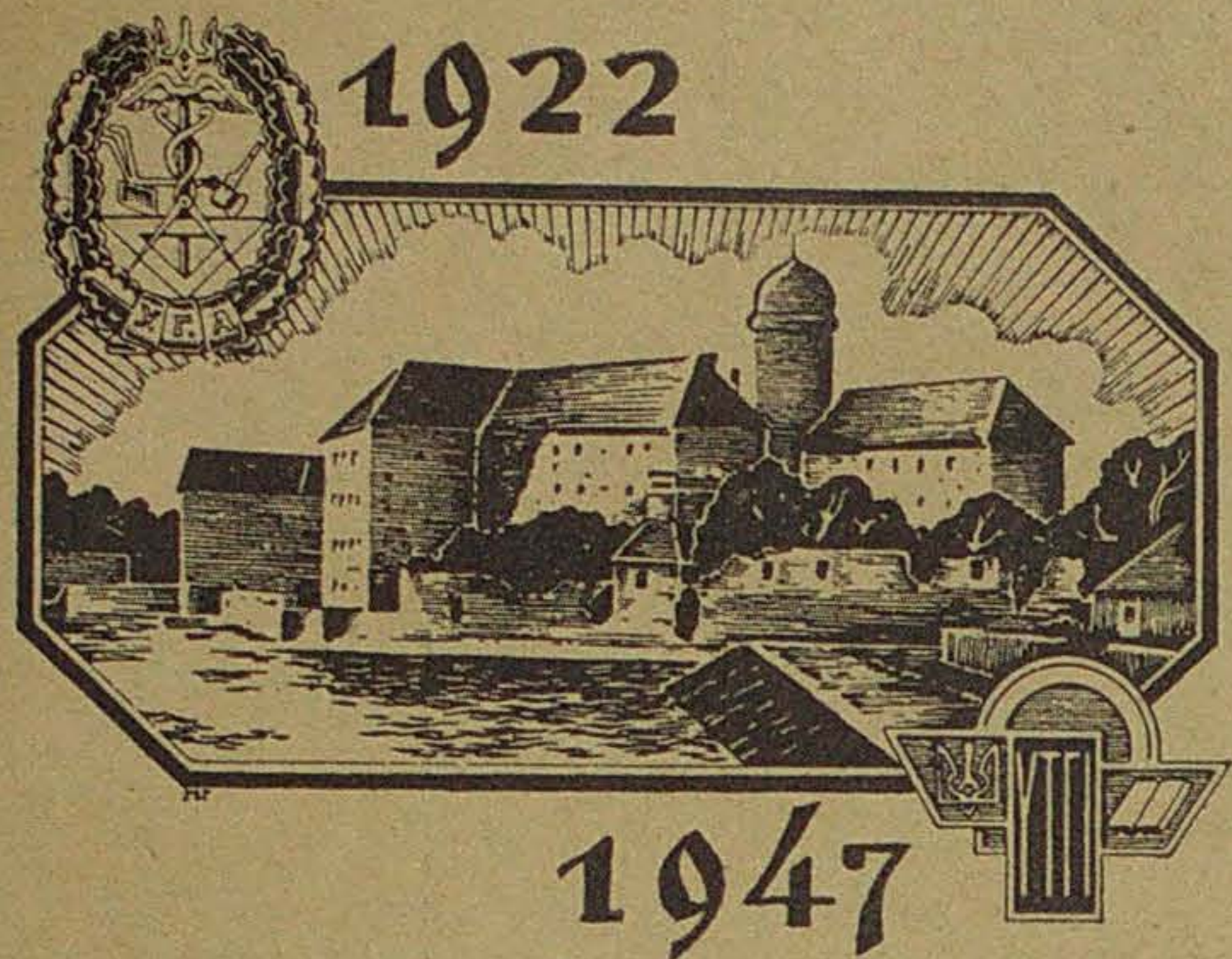
Статистика студентів і вільних слухачів Сектора Авдиторного
Високошкільного Навчання УТГІ.

на день 12 червня 1947 р.

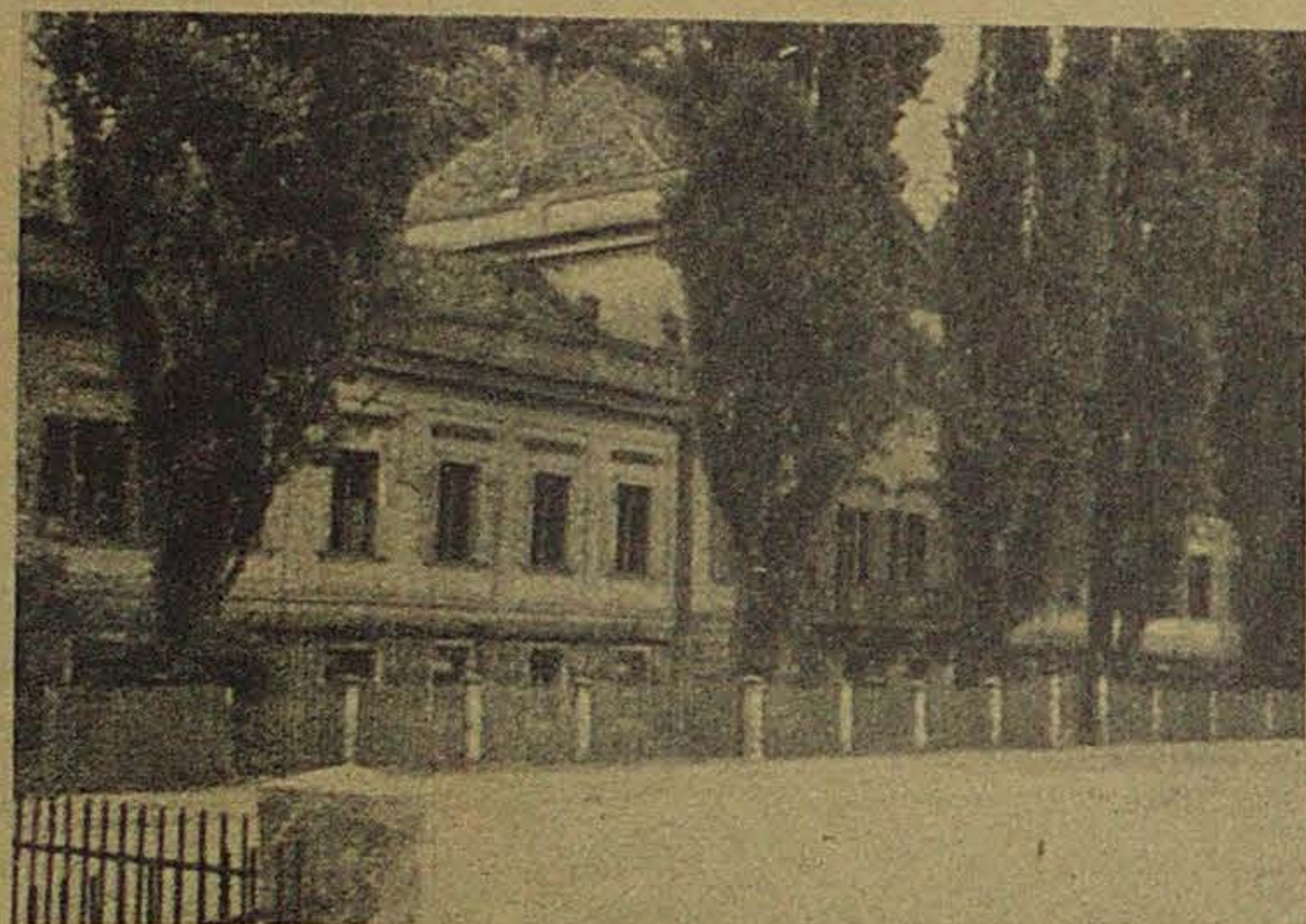
Факультети В Регенсбурзі	Освіта			Стать		Слухачі		РА-30М	Доктора	А
	Гімназія та інш.	Матуральні курси	Незакінчена освіта	Мужчин	Жінок	Дійсні	Вільні	дійсних	ІТів	Всього
1. Економічний	36	11	17	49	15	47	17	64	6	70
2. Агроном. лісовий	165	15	25	195	13	182	23	205	7	212
3. Інженерний	86	18	16	106	14	100	20	120	7	127
	287	44	58	347	42	329	60	389	+20	409
Відділи в Мюнхені										
1. Ветеринарний	60	6	8	66	8	65	9	74	-	74
2. Фармацевтичний	179	16	33	93	135	195	33	328	-	228
	239	22	41	159	143	260	42	502	-	302
А. ВСЬОГО в УТГІ	526	66	99	506	185	589	102	691	+20	711

ЮВІЛЕЙНІ ВРОЧИСТОСТІ

з нагоди 25-ліття Української Господарської Академії — Українського
Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) — в Регенсбурзі
в днях 15 — 18 травня 1947 року

← 1. Замок короля Юрія в м. Подебрадах у Чехії, де
УГА — УТГІ містилася в рр. 1922-1940. Вгорі лі-
воруч — знак Української Господарської Академії
(УГА); внизу — праворуч знак позаочного навчання.
(На право) Ювілейний знак (25-ліття) УГА — УТГІ.

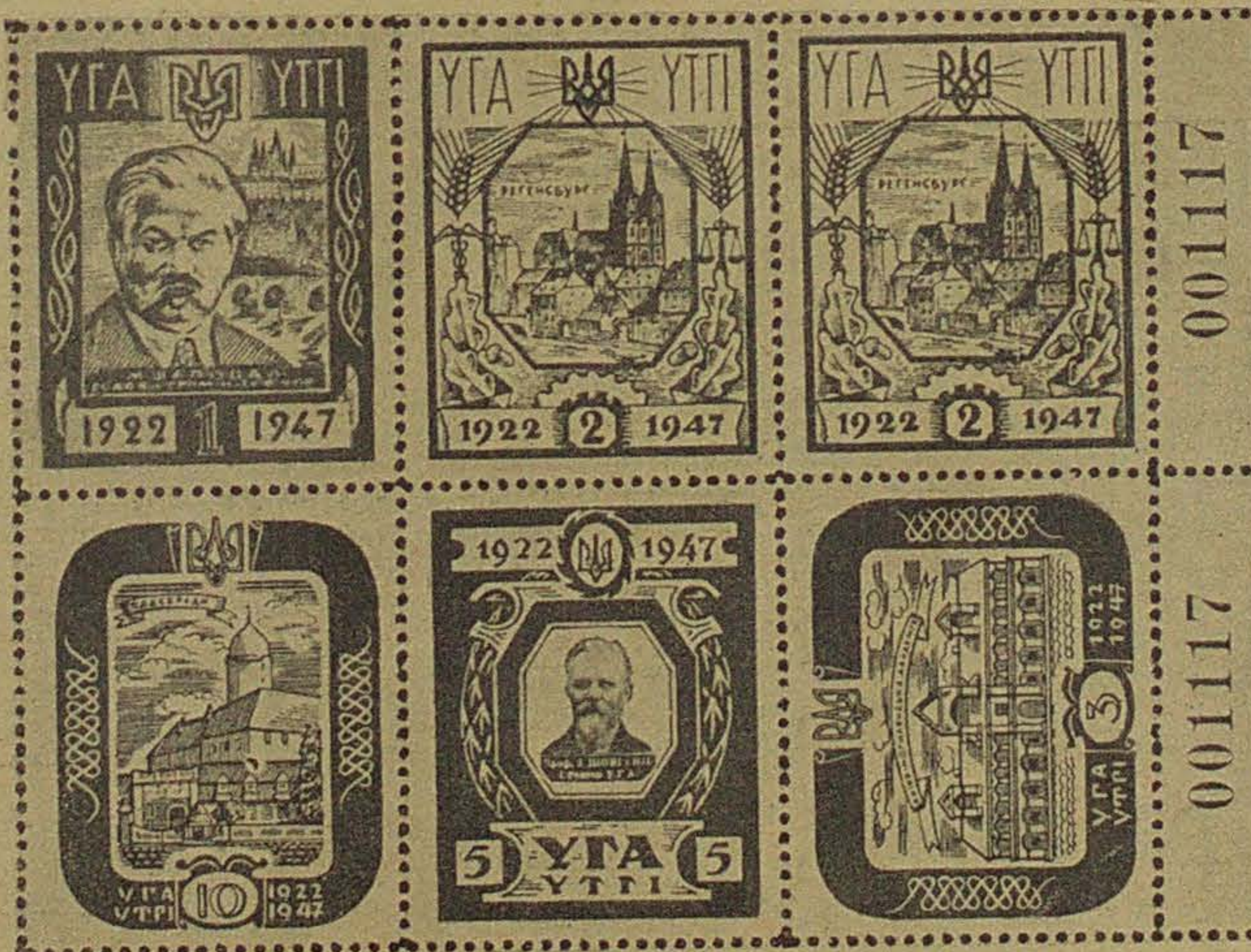

2. Віля фірми Лявзер в м. Регенсбурзі — на острові
серед Дунаю (Лібльштрассе, 2), де міститься актова
зала УТГІ, аудиторії Агрон.-Лісового відділу, лябо-
раторії, бібліотека та студент. інтернат.

3. Вхід до головного будинку вілі фірми Лявзер;
на першому поверсі — праворуч од входних дверей
— вікно лябораторії, на балкон виходять вікна двох
авдиторій, в яких була розташована Ювіл. Виставка
УГА — УТГІ.

4. Ювілейні марки УГА — УТГІ нижній
ряд од права до ліва: а) Київсько-Моги-
лянсько-Мазепинська Академія в добу
гетьм. Мазепи; б) Перший Ректор УГА
— † проф. інж. І. Шовгенів; в) замок ко-
роля Юрія в Подебрадах; верхній ряд
од ліва до права: г) організатор УГА —
† Микита Шаповал, на фоні Праги; ґ) ка-
тедраля в Регенсбурзі, в якому перебу-
ває УТГІ нині.

І. ДІЛОВЕ ЗАСІДАННЯ РАДИ ПРОФЕСОРІВ УТГІ

дня 15 травня 1947 року

5. Президія Ради Професорів УТГІ на Діловому Засіданні цієї Ради, дня 15. V. 1947. Зліва до права: Ректор УТГІ — проф. В. Доманицький, Проректор I — проф. інж. М. Зайцев, Проректор II — проф. інж. Р. Димінський.

6. Ректор УТГІ — проф. В. Доманицький відчиняє ділове засідання Ради Професорів УТГІ, дня 15.V.1947.

7. Ректор УТГІ — проф. В. Доманицький подає Раді Професорів УТГІ, дня 15.V. 1947 інформації про загальний стан УТГІ.

8. Проректор I — проф. інж. М. Зайцев подає Раді Професорів УТГІ, дня 15. V. 1947 інформації про грошовий стан УТГІ.

9. Проректор II — проф. Р. Димінський подає Раді Професорів УТГІ, дня 15. V. 1947 інформації про зносини з органами влади та чужоземними чинниками.

10. Учасники Ділового Засідання Ради Професорів УТГІ дня 15. V. 1947 в парку вілі фірми Лявзер над р. Дунаєм.

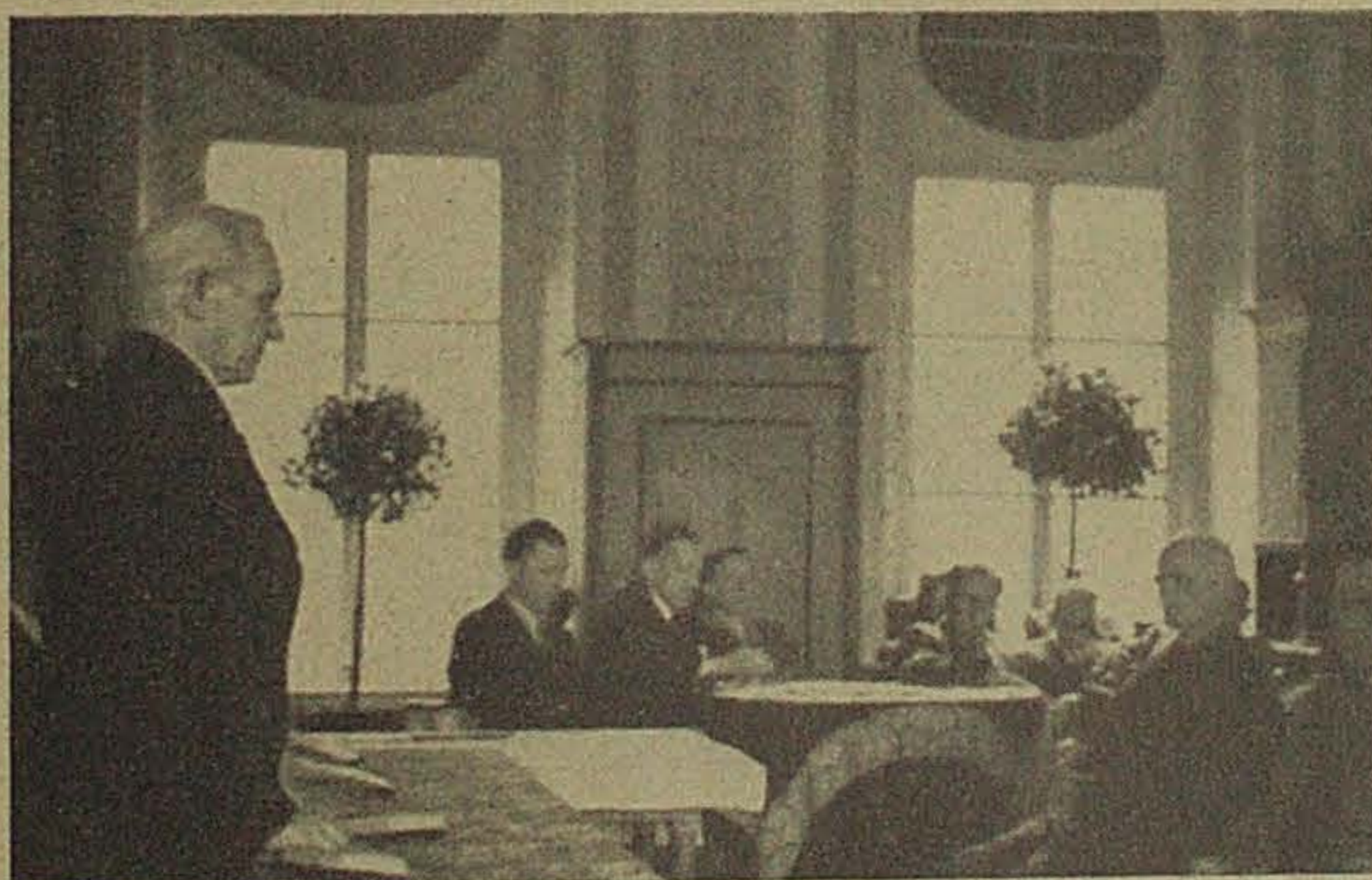
II. ДРУГИЙ З'ЇЗД ІНЖЕНЕРІВ-АБСОЛЬВЕНТІВ УГА-УТГІ в днях 16—17 травня 1947 року

11. Почесна Президія II-го З'їзду Інженерів-Абсолютів УГА — УТГІ на Святочній частині З'їзду дня 16. V. 1947 в актовій залі УТГІ (Лібльштрассе, 2).

12. Ділова Президія II-го З'їзду Інженерів-Абсолютів УГА — УТГІ в днях 16-17. V. 1947. Зліва до права: інж. Ю. Гончаренко, інж. Я. Шабельський (Голова Управи Т-ва Інж.-Абсолютів.); інж. Вінцерський, інж. І. Зваричук.

13. Другий і останній Ректор УГА та перший Ді-їваницький вітає II-ий З'їзд Інженерів-Абсолютів ректор УТГІ — проф. д-р н. с. лісових наук Борис УГА — УТГІ дня 16. V. 1947.

ІІІ. ЮВІЛЕЙНА ВИСТАВКА УГА-УТГІ В РЕГЕНСБУРЗІ в днях 15—18 травня 1947 року

14. Ювілейна Виставка УГА — УТГІ в Регенсбурзі в днях 15-18. V. 1947; в глибині ліворуч — інж. С. Зеркаль біля експонатів кол. Спільки Українських Інженерів на Словаччині, які він привіз на виставку.

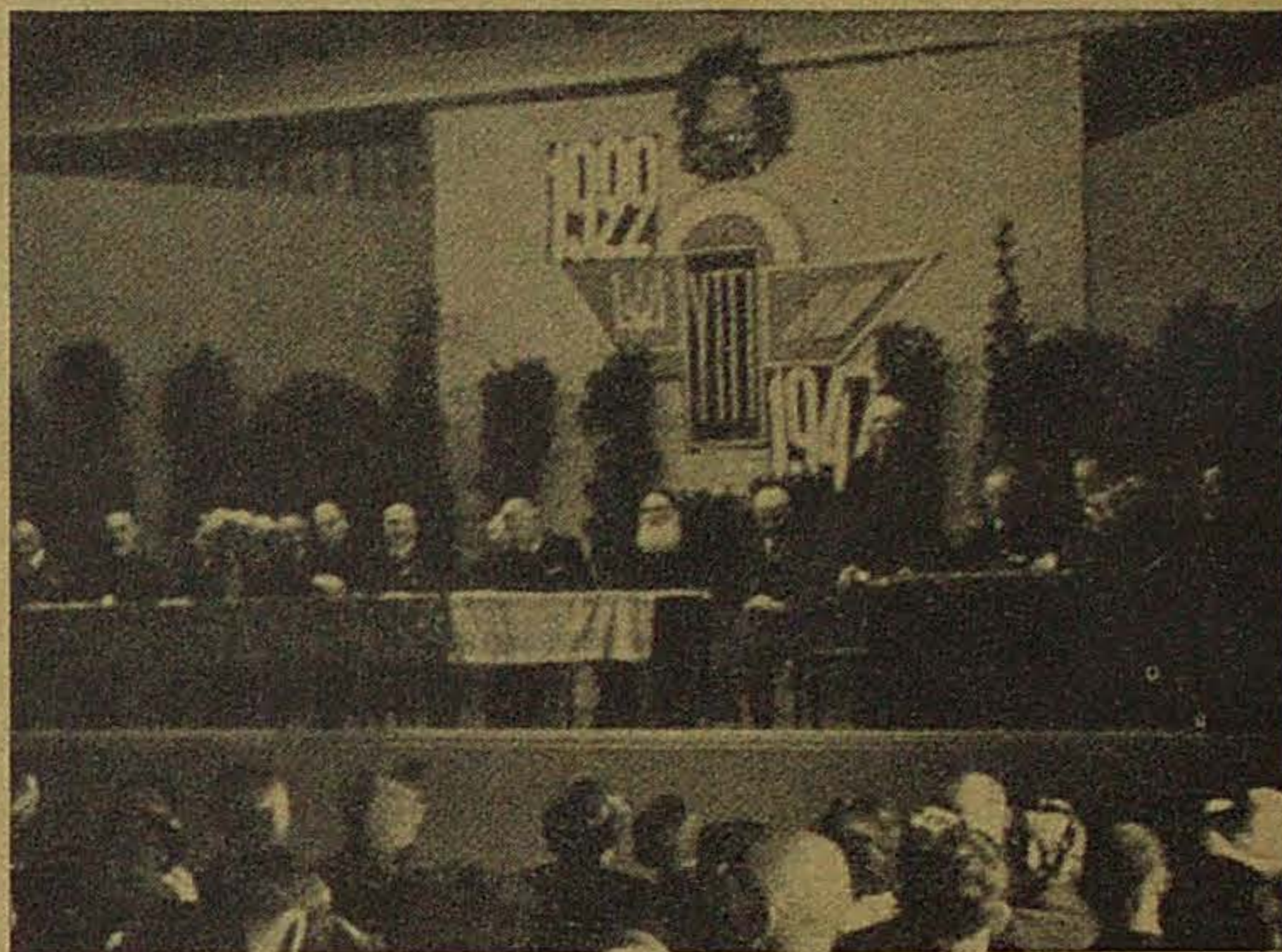

15. Закуток з Ювілейної Виставки УГА — УТГІ в Регенсбурзі в днях 15-18. V. 1947 р.: На стіні — мапа сільського господарства Європи — ілюстрація до дипл. праці інж.-агр. Ф. Онуфрійчука, під нею — баревні образи різних сортів помідорів — ілюстрації до докторської дисертації п-ні К. Арнич.

ІV. ЮВІЛЕЙНА АКАДЕМІЯ-КОНЦЕРТ В РЕГЕНСБУРЗІ дня 17 травня 1947 року

16. Ректор УТГІ — проф. В. Доманицький відчиняє Святочну Академію-Концерт з нагоди 25-ліття УГА — УТГІ в м. Регенсбурзі Neuhaussaal дня 17.V.1947 р.

17. Другий і останній Ректор УГА та перший Директор УТГІ — проф. д-р h. c. лісових наук Борис Іваницький промовляє на Святочній Академії-Концерті дня 17. V. 1947 р.

18. Учасники Святочної Академії-Концерту з нагоди 25-ліття УГА — УТГІ в Регенсбурзі дня 17.V.1947 р. по виході з Академії-Концерту перед входом до Neuhaussaal'ю.

Проф. Др. Євген Храпливий.

ЗАХІДНЬО - УКРАЇНСЬКІ АГРОНОМИ МІЖ ДВОМА ЕМІГРАЦІЯМИ.

(З приводу I-го З'їзду Українських Агрономів на Еміграції
дня 9 травня 1947 р.)

Організація агрономів на західньо-українських землях стала вперше пекучою справою тоді, коли цих фахівців почало бути більше число і вони почали мати свої важні спільні фахові та професійні завдання. Вже до першої світової війни агрономів та інших фахівців сільського - господарства начисляли в Галичині кільканадцять осіб, що гуртувалися передусім в центральній Краєвому Господарському Товаристві "Сільський Господар" у Львові, в деяких філіях та установах в краю, при товаристві "Просвіта" та при деяких інших інституціях. І так при центральній товаристві "Сільський Господар" працювали: др. Михайло Коцюба (1855-1931), як член Виділу (Ради) т-ва, агр. Антін Гарасевич, др. Григорій Величко (1863-1932), дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, інспектор садівництва та городництва Андрій Терпиляк, генеральний секретар інж. Юліян Павликовський, а при філії "Сільського Господаря" в Чорткові інспектор рілляництва інж. Роман Стельмахів. При товаристві "Просвіта" у Львові працювали тоді агрономи: Сидір Кузик (1885-1925), інж. Микола Творидло та як директор першої садівничо-господарської школи товариства "Просвіта" в Милованню інж. Гриць Думка. Тоді працював теж як директор Краєвого Союзу Кредитового агроном Кость Паньківський (1855-1915), а в краю було ще декілька агрономів на приватній праці.

Однак, тоді справа професійних об'єднань не була ще справою пекучою, тому й агрономи, що їх особисті справи в'язали з поодинокими установами, не мали ще потреби й konieczности в творенні власної професійної організації. Краєве Господарське Товариство "Сільський Господар", заложене, вправді, ще в 1899 р., але на широкий масштаб у своїй праці поставлене і зреорганізоване др. Євгеном Олесницьким (1860-1917) щойно у 1909 р., було в початках розвитку своєї роботи, а його дочерні установи, як Краєвий Союз Господарських Спілок "Сільський Господар" пізніше "Центросоюз" чи Краєвий Союз для Хову і Збуту Худоби та такі споріднені установи, як Краєвий Молодечарський Союз чи Парцеляційне Товариство "Земля", починали щойно на добре свою діяльність. Тому то і фахівців-агрономів було ще небагато, а тим самим не відчувалося потреби для їх гуртування, тим більше, що усі фахові та професійні справи обговорювалося у рамках одинокієї становой селянської та фахової хліборобської установи, що нею було для всіх агрономічних справ Краєве Господарське Товариство "Сільський Господар" у Львові.

Щойно перша світова війна та визвольні змагання, дали у своєму наслідку першу чисельну військово-політичну еміграцію, а серед неї велике число студентів-агрономів та інших фахівців з різних ділянок сільського господарства. Студенська молодь, що побувала у широкому світі, бачила потребу й konieczність вишколу фахівців в галузі будови Української Держави, що стояв перед очима недавніх українських воєнків, аж надто заохочував студіювати ці фахи на високих агрономічних школах підчас примусового побуту закордоном. Тому теж багато молодих людей, переважно б. воєнків та старшин Української Галицької Армії та армії Української Народної Республіки вступило на високі агрономічні школи в Австрії, Німеччині, Чехо-Словаччині, Бельгії, Франції та інших країнах. Створена ще з ініціативи україн-
+) з різних ділянок сільського господарства та значення їх праці при державному будівництві. Брак агрономічних фахівців...

ського Громадського Комітету в Празі, на чолі з пок. М. Шаповалом та підтримана гуртом невтомних основників, професорів та доцентів Українська Господарська Академія в Подєбрадах в Чехословаччині заповнялася від 1922 р. кандидатами агрономічного звання.

Коли тільки замирення тодішньої Європи дійшло до такого ступня, що фахівці агрономи могли вертатися на працю на західно-українські землі та почали там творити собі варстати праці у новоствореній українській кооперації та у відновленому Краєвому Господарському Товаристві "Сільський Господар" чи других установах, почало питання організації фахових агрономічних сил чимраз більше цікавити агрономічні кадри на західно-українських землях.

Агроном — це була нова професія, що появилася тоді у громадській роботі на західно-українських землях. Українське громадянство поставилося до цих нових народніх працівників прихильно, а найширше до них поставилося українське селянство. Бо ж бачило цих добрих приятелів та прихильників українського села, що в ім'я двигнення його культури та добробуту не жаліли труду та здоров'я, щоби нести в народ зерно нової агрономічної науки. Одначе, з деякою резервою поставилися до нових народніх робітників провідники центральних господарських установ, що вичікували на те, яке становище займуть агрономи у існуючих вже установах та їх праці. Тому, коли агрономи почали говорити про власну професійну організацію, стрінулися не всюди з прихильним наставленням до цієї гадки, а ця неприхильність стала також одною з причин, чому професійна організація українських агрономів західно-українських земель не пішла зразу правильним шляхом. Треба було твердої видержливості, щоби переборювати не тільки важку, тверду піонерську працю українського агронома в неприготованому ще терені, а попри це змагатися з недовір'ям, а часто легковаженням у тих, що в українських установах вбачали місце для себе, а не хотіли бачити в них також варстату праці для дійсних народніх працівників-агрономів.

Але вартісна праця наших агрономів здобувала собі чимраз більше симпатій, а агрономи пошани. Агроном-головно ж агроном-суспільник здобував собі право громадянства і мусів бути признаний. Але це признання давало не тільки права, але й обов'язки. А для береження перших та виконання тих останніх в зорганізованій формі конечною була організація агрономів.

Для створення організації агрономів скликано нараду агрономів, що відбулася дня 25 липня 1925 р., як продовження першого пововоєнного Господарського З'їзду "Сільського Господаря". На цій нараді дискутовано про те, яку форму має прийняти професійна організація українських агрономів. Були голоси за те, що така організація повинна мати чисто професійний характер, заступати права агрономів, де треба та старатися приміщувати їх на працю в існуючих вже кооперативних чи сільсько-господарських установах. Але інші були за те, щоби молоді люди не здавалися на ініціативу не — агрономів, а самі почали творити власний варстат праці, яким тоді видавалося як найлегше торговельне діло. Підкреслювали, що найбільше агрономів зможе приміститися при власній торговельній установі та в той спосіб найдуть собі свій варстат праці. В тодішніх часах неважко було прихилити до цієї другої гадки, — господарська кон'юнктура підтверджувала вигляди на здійснення, а у висліді нарада прийшла у більшості до переконання, що треба створити кооперативну організацію, що занялася б сільсько-господарською торгівлею, а рівночасно мала б бути професійною спілкою агрономів. Нарада перемінилася у перші Загальні Збори кооперативи "Спілка Українських Агрономів", що намітила собі чималі завдання:

"Має вона (Спілка) зайнятися всім, що веде до поліпшення хліборобства. В першу чергу буде старатися винаймати від наших інституцій маєстности і завести на них зразкові господарства і господарські зимові курси або школи. Буде плекати добірне насіння збіжжя, розводити високомолочні породи коров і добрі роди дробу. Крім того, буде на тих господарствах випробовувати господарські машини, заграничні насіння, помічні погної і їх поручати або й доставляти селянам. І господарські книжки для селян і часописи хоче видавати Спілка!" (Господарсько-Кооперативний Часопис, Львів, ч. 32-33, з 12 серпня 1925 р.).

Так-то молоді агрономи уявляли собі свою працю, але не добачували того, що їх наміри були далекі від практичної спроможности. Майбутнє показало, що сильні і широко розбудовані центральні кооперативні установи та Т-во "Сільський Господар" разом не встигли впродовж довгих років вповні виконати намічених планів Спілки Українських Агрономів. Але, коли взяти до уваги, що кооперація не заспокоювала тоді й частини сільсько-господарських потреб західньо-українського села, а Т-во "Сільський Господар" не відновило, тоді було ще вповні своїй праці та думало ще все, що якась сила зовні допоможе йому її відновити, то нічого дивного, що молоді й енергійні люди міркували, що й такі плани можна буде здійснити їх невеличкими силами, а ще меншими засобами для добра західньо-українського селянства. Про найкращі наміри тих, що тоді творили Спілку Українських Агрономів посвідчити можуть сьогодні її основники, що після 22 років ще знаходяться між нами.

Спілка Агрономів почала видавати своїм членам-агрономам також фахові інструкції, цікавилася їх професійними справами, старалася примістити нових товаришів на працю і хотіла бути також професійною організацією українських агрономів. Але торговельна частина праці Спілки абсорбувала її сили куди більше, а по перших успіхах у цій ділянці прийшли вдовзі поважні труднощі, що викликані були передусім браком капіталів, яких агрономи, самі небагаті, не могли мати. А до того торговельне діло займало усі гадки управи Спілки та не дозволяло на належне поставлення самої організації та дбання за професійні справи агрономів.

Буденні дрібні справи настільки заняли увагу Спілки, що треба було чекати аж два роки, щоби скликати Перший З'їзд Українських Агрономів, що відбувся майже двадцять років тому у Львові, дня 10 липня 1927. Цей з'їзд треба назвати історичним в тому значенні, що він був першим у цілій низці з'їздів західньо-українських агрономів, які робив пізніше "Сільський Господар", а які були рушієм всієї фахової агрономічної праці у рямцях діяльності "Сільського Господаря".

Цей перший з'їзд був націхований тим розмахом, з яким ми усі забиралися до ставлення і розбудови всієї нашої агрономічної роботи. Кожний з нас старався дати від себе щось цікавого та помітного на те, щоби розбудувати українську агрономічну роботу, щоби дати початок систематичному відродженню західньо-українського хліборобства. Як предсідник цього Першого З'їзду Українських Агрономів, можу схарактеризувати його, як шукання та кинення гасел, які впродовж близько 15 років не сходили з програми нашої праці. Усіх рефератів виголошено тоді 17, з чого було два організаційні, а 15 фахових. На цьому з'їзді рішили агрономи, що належить не тільки підперти працю "Сільського Господаря", але й розбудувати її, притягаючи до неї фахівців-агрономів.

Також запропоновано переорганізованому недавно "Центросоюзові", щоби запросив до співпраці агрономів у ділянці сільсько-господарської кооперації. У зв'язку з цим рішено:

"Спілка Українських Агрономів буде вести надалі свою діяльність і примінить її до тих змін, які зайдуть в напрямку діяльності "Сільського Господаря" й "Центросоюзу". (Часопис "Сільський Господар", Львів, 1927, стор. 163).

В своїх постановах агрономи станули на становищі, що конечний є об'єднаний "Сільський Господар" — як станова й фахова селянська організація, але також конечною є розбудова центру сільсько-господарської кооперації "Центросоюзу". Агрономів закликало до фахової праці в мережі організації цих двох установ.

Треба підкреслити, що праця "Сільського Господаря" та української сільсько-господарської кооперації пішла опісля по думці напрямних Першого З'їзду Українських Агрономів, що зумів передбачити, який є правильний шлях праці української громадської агрономії на західно-українських землях.

Загальні Збори "Сільського Господаря", що відбулися 27 грудня 1927:

"...покликали до праці в Товаристві багато агрономів, людей фахових, що хотять і вміють працювати над піднесенням хліборобської культури. Вони мають відновити давню діяльність Товариства." (Часопис "Сільський Господар" ч. 3, з 1 лютого 1928.).

На цих зборах обрано головою "Сільського Господаря" інж. агр. Юліяна Павликовського, до президії обрала Рада на своєму засіданні 21 січня 1928 майже самих агрономів, тоді ж обрано директором товариства теж агронома. В той спосіб "Сільський Господар" перейшов у руки агрономів, що його вели аж до початку цієї нашої другої великої еміграції.

Нова Рада й Дирекція "Сільського Господаря" поставила тоді за собою по гадці ухвал З'їзду Агрономів, що:

"...всі агрономи на будуче мають працювати при філіях та Клубах "Сільського Господаря" під кермою та контролею Головного Товариства". (Час. "Сільський Господар", ч. 6., з 15 березня 1928 р. стор. 1.).

Але не так легко було це перевести, бо "Сільський Господар" не був ще належно розбудований, кооперація удержувала агрономів на свої кошти, а ведені даліше торговельні діла Спілки Українських Агрономів викликували непотрібні непорозуміння з "Центросоюзом".

Тому за професійні справи агрономів взявся "Сільський Господар", бо Спілка Українських Агрономів, зайшовши раз в торговельне діло, не мала змоги займатися професійними справами. "Сільський Господар" взяв на себе ініціативу скликування дальших з'їздів агрономів, що попри фахові агрономічні справи, мали рішати теж про професійні справи агрономів.

Вже на другому З'їзді Агрономів, що його скликав "Сільський Господар" на день 24 листопада 1928 р., обговорено "Службові правила" для агрономів, що працювали при Повітових Союзах Кооперативів, беручи за основу, що агроном є у своїй праці залежний тільки від вказівок "Сільського Господаря", а кооперація, як та установа, що з його праці черпає безпосередні доходи, є зобов'язана його оплачувати.

Тому, що тут ішло про оплату агрономів кооперацією, переговори протягалися і аж на Третньому З'їзді Агрономів, що відбувся 2 березня 1929 р., обрано "Комісію для вироблення службових правил", до якої увійшли: "Сільський Господар", Ревізійний Союз Кооперативів — "Центросоюз", "Маслосоюз" та представники агрономів, а яка докладно устійнила права та обов'язки агрономів.

Рік 1929-30 приніс на західньо-українських землях перші, але дуже важкі удари господарської кризи. Агрономи відчули перші серед народних робітників наслідки цих ударів. Кооперативні союзи почали звільнювати агрономів з посад та зменшувати дотації для "Сільського Господаря", уважаючи скорочення агрономічної роботи в даний момент за найменш шкідливе для себе. Розуміється, що агрономи зі своєї сторони вказували на те, що на довшу мету зліквідування агрономічної роботи відіб'ється найбільш некорисно на українському селі, а не менше некорисно на дальшому розвитку української сільсько-господарської кооперації. Потреба професійної організації агрономів виступила у цілій ширині, про що говорять рішення УІ-го З'їзду Агрономів, що відбувся дня 11 квітня 1930 р., а який ствердив konieczність такої професійної організації, не признаючи за таку Спілку Укр. Агрономів, що, беручися для рятунку своїх фінансів за не свої справи, як оснування та підпирання часописів, творення політичної організації "Українська Селянська Партія", тощо, хилилася поволі до упадку, що й скінчилося оумним вислідом, себто проголошенням конкурсу.

На основі рішення цього З'їзду, деякі агрономи на свою руку почали робити заходи про затвердження статуту станового товариства "Агроном", якого, однак, не впровадили в життя і воно не почало працювати. У-й З'їзд агрономів, що відбувся 25 березня 1931 та УІ З'їзд Агрономів, що відбувся 5 березня 1932, не дочекалися повідомлення про відкриття професійного товариства агрономів, тому цю справу поставлено на порядку нарад УІІ З'їзду Агрономів "Сільського Господаря", що відбувся 21 жовтня 1933 р., на якому створено Інспекторат Агрономічної Праці при "Сільському Господарі" та доручено йому наладити професійні справи агрономів. УІІІ З'їзд агрономів "Сільського Господаря", що відбувся 15 лютого 1935, займався тільки фаховими справами, а щойно ІХ З'їзд Агрономів "Сільського Господаря", що відбувся 30 березня 1935 р., вибрав "Комісію для наладнання службових відносин агрономів в краю" та рішив:

"ІХ-З'їзд Агрономів "Сільського Господаря" вважає за конечне створити професійну організацію агрономів. Для того належить покликати комісію та доручити їй опрацювати статут цієї організації.

Статут "Товариства Українських Агрономів" подано до зареєстровання владі 31 серпня 1935 р., однак цього статуту не зареєстровано, тому, що в ньому зазначено, що тереном праці т-ва є ціла польська держава - на те, щоби обняти усі західньо-українські землі. Тому щойно ХІ-З'їзд Агрономів "Сільського Господаря" подав остаточну редакцію статуту до реєстрації, згідно з вимогою влади, зазначуючи терен праці тільки на три східньо-галицькі воєводства і цей статут зареєстровано під датою 6 жовтня 1936 р. . .

Так почало працю "Товариство Українських Агрономів", якого перші загальні збори відбулися 25 листопада 1936 р. Першим головою був інж. Михайло Хроноват, членами ради були: Віктор Вакуловський, Петро Зелений, Федір Савчук, Євген Винник, Володимир Мосора, Павло Пубрівний, Макар Каплистий, Ярослав Зайшлий, Михайло Дивосер, Антін Романенко, Оксана Дучимінська. Членами контрольної комісії були: Євген Храпливий, Антін Ковбуз, Василь Дмитренко.

Другі Загальні Збори Товариства Українських Агрономів відбулися 19 квітня 1937 р. і на них головою Т-ва став інж. Віктор Вакуловський, а склад Ради залишився той самий. Ці збори прийняли план фінансування агрономічної праці в краю та обрали комісію: 1. фінансову, 2. видавничу, 3. професійних справ та 4. дисциплінарну.

Для справ фінансування агрономічної праці скликано на день 27 листопада 1937 р. надзвичайні загальні збори та устійнено ці справи у порозумінні з "Сільським Господарем" та іншими центральними. Агрономи могли дивитися спокійніше в майбутнє, бо матеріальна сторінка була забезпечена фінансовою гарантією усіх українських господарських установ.

Чергові Треті Звичайні Загальні Збори ТУА відбулися дня 30 березня 1938 р., обрали знова цього самого голову і цю саму раду та занялися обговоренням цілої низки професійних справ.

Четверті і останні Загальні Збори "Товариства Українських Агрономів" відбулися в червні 1939 р., отже напередодні війни і обрали головою Т-ва інж. Петра Зеленого, а секретарем інж. Вол. Панькова та відбулися вже у дуже нервовій атмосфері грядучих невідомих подій.

При Т.У.А. засновано 28 листопада 1936 Секцію Агрономів-Дублянців під головуванням П. Зеленого, що поза гуртуванням абсолювентів дублянського відділу Львівської Політехніки (агрономів), мала опікуватися агрономами-студентами в Дублянах.

Але З'їзди Агрономів "Сільського Господаря" продовжувалися далше та далше сповняли завдання провідного чинника у фаховій роботі "Сільського Господаря". І так XII-З'їзд Агрономів відбувся 16-19 травня 1936 та був присвячений в цілості Хліборобському Вишколові Молоді.

XIII. З'їзд Агрономів, що відбувся в днях 26-28 листопада 1937, займався справами годівлі й плекання тварин.

XIV. З'їзд Агрономів, що відбувся в днях 24-27 листопада 1937, був присвячений пасічництву та садівництву, а вкінці стандаризації збіжжя.

XV. З'їзд Агрономів відбувся в днях 20 і 21 січня 1938 та був присвячений в цілому плеканню великої рогатої худоби.

XVI. З'їзд Агрономів відбувся дня 15 червня 1938 і був присвячений організаційним справам, справам Хліборобського Вишколу Молоді, та справам впорядкування ґрунтових спільнот.

XVII З'їзд Агрономів разом з Четвертими Загальними Зборами ТУА відбувся в червні 1939 р., та був останнім з'їздом агрономів перед другою світовою війною.

На цьому й закінчилася передвоєнна праця західньо-українських агрономів. Треба сказати, що агрономи західньо-українських земель, що більшою громадою увійшли в народне життя після першої світової війни, стали добрими й вірними народніми працівниками та скоро здобули для себе добре ім'я серед широких мас українського селянства та громадянства. Хоч організація агрономів йшла поволі та важко, то це треба пояснити тим, що за працею для других лишалося мало часу для праці для себе самих. Агрономи стали носіями усієї праці громадської агрономії, що їй, як новій у нас тоді ділянці, приходилося ім самим промощувати не тільки шлях, але також творити методику праці у цілком нових умовах під чужою окупацією. Агрономи мусіли займатися не тільки чисто-агрономічними справами, вони були також передовими робітниками у праці сільсько-господарської кооперації в усіх ділянках, вони були організаторами цілого життя західньо-українського селянства. Що більше, на підставі їхньої праці в селі, їх скоро покликуюно до проводу наших установ у повітах та округах, що вимагало чималих зусиль так у фаховому, як і організаційному напрямі. Але також при будові українських центральних господарських установ відіграли агрономи дуже поважну роль, а найкращим признанням вартости їх праці було те, що у кермі таких установ, як: Ревізійний Союз Українських Кооператив, Краєвий Молочарський Союз "Масло-союз", Союз Кооперативних Союзів "Центросоюз", Краєвий Союз Спожив-

чий "Народня Торговля" і, самозрозуміло, - Краєве Господарське Товариство "Сільський Господар", стояли наші товариші-агрономи. Мимо цього, що щоденна фахова праця та відповідальність займали майже по повністю нашу увагу, деякі з наших товаришів працювали науково, а призначенням їх праці було теж іменування агрономів дійсними членами нашої Західньо-української Академії Наук-Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Розбудова фахової агрономічної, пасічницької, садівничо-городничої та молодечо-виховної преси, постійний випуск добре впрацьованої фахової літератури, розріст українського хліборобського шкільництва, а вкінці небачений досі підйом сільсько-господарської культури західньо-українського села - отсе тільки неповні етапи праці наших західньо-українських агрономів до другої світової війни.

Вибух другої світової війни, здавалося, положив край і праці наших агрономів. Так воно, однак, не було. Бо агрономи, що поневолі наїшлися на Лемківщині, Посянні, Холмщині та Підляшші продовжували далі свою працю. Вони не забули відповідальності, що тяжила на них стільки років супроти українського села. Обнова централі "Сільського Господаря" в Ярославі у березні 1940 р., віднова Філій та Кружків "Сільського Господаря", віднова праці сільсько-господарської кооперації, робила кінцевою спільну пораду агрономів. І отсе в серпні 1940 р. відбувся в Холмі ХУІІІ-3'їзд Агрономів, що працювали в "Сільському Господарі", кооперації та інших українських установах, що намітив нові методи роботи в нових умовах, але не забув теж і про організацію самих агрономів, беручи на себе обов'язки колишнього Товариства Українських Агрономів.

Та скоро довелося агрономам у більшості вернутись у липні 1941 року до Львова та до давніх варстатів праці. І отсе прийшлося агрономам знова відбудовувати знищену організацію та варстати праці. В нових умовах під німецькою окупаційною владою, му іти агрономи виконати свій обов'язок перед українським селом. Працювали у відновленому "Сільському Господарі" та в других сільсько-господарських, кооперативних та інших установах. Поважно зросло число сільсько-господарських шкіл. Щораз зростало число агрономів. Треба було думати знова про організацію агрономів. І от дня 25 вересня 1943 р. відбулися Основні Збори "Об'їздання Праці Українських Агрономів" у Львові, що рішили у рямцях нової організації продовжувати насильно перервану працю "Товариства Українських Агрономів". Так отже були це з черги 5-ї Звичайні, а з надзвичайними шості збори професійної організації агрономів.

В тому часі відбув "Сільський Господар" свій ХІХ-3'їзд Агрономів "Сільського Господаря" для налагодження фахової агрономічної праці в краю.

Рахуючи сьогодні роки нашої праці від попередньої нашої еміграції та вчисляючи нашу працю від того часу, відбувається сьогодні ХХ-3'їзд Українських Агрономів та 6-Звичайні, а з надзвичайними-7-мі Збори "Товариства Українських Агрономів".

Ми не є тільки переемниками праці попередніх 3'їздів та Зборів, але ми є безпосередньо тими, що двадцять-два роки тому оформлювали напрямні першої організації західньо-українських агрономів, а двадцять років тому були учасниками та співробітниками Першого з'їзду Українських Агрономів. у Львові.

В нових еміграційних умовах доводиться нам працювати, але ми сьогодні не тільки агрономи, що працювали в Західній Україні, але уявляємо собою збір українських агрономів всіх наших земель. Це дає нам силу і віру, що завдання, які стоять перед нашим агрономічним світом у сучасний мент, сповнимо, а наш обов'язок перед українською еміграцією виконаємо з честю.

Доц. Г. Гордієнко.

КАБІНЕТ ХЛІБОРОБСТВА УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

В П О Д Б Р А Д А Х.

Про красу своєї землі співають чехи не даром у своєму національному гімні, називаючи її раєм на землі, бо й на правду вона є гарна. До таких красот чеської землі належить полабська рівнина коло Подбрад. Серед рівної долини ліниво, зовсім не по чеському, несе свої води Лаба. Колиш гадюкою покручена, тепер гидротехніками вирівняна, з берегами укріпленими, замурованими. На лівому березі модерна, чистенька гідроелектростанція. На правому березі величається старий історичний замок, де світло світу цього побачив великий чеський король, апостол міжнароднього замирення ще в 16 стол. Фрії Подбрадський. А далі луки, короновані велетними осоками і бір в далечині синіє. На правім березі манить, кличе до себе чарівна, затишна липова алея, в якій було біля 500 лип і один могутній столітній дуб. Липам тепер уже коло 50 літ. віку.

Замок для чехів є дорогою історичною пам'яткою, а від року 1922 став він дорогою цінністю і для українців, бо в ньому містилася фортеця української в і л ь н о ї науки — Українська Господарська Академія. В численних залах замку розмістилися аудиторії, кабінети, лабораторії. Багато кабінетів було цікавих, багато уряджених, які викликали подив і признання всіх гостей-відвідувачів як своїх, так і чужих. Та мабуть найкращим, найрізноманітнішим з усіх був Кабінет Хліборобства. Не тому, що я в ньому працював понад 5 років, а тому, що так твердили всі гості, які його відвідували. А гостей перейшло крізь наш кабінет чимало.

Велика простора зала вікнами на полудне, тому її зважаючи на таке часте захмарення подбрадського неба, в ній було приємно, ясно і тепло. Від підлоги до стелі кабінет перевантажений експонатами та різними колекціями. На полицях, під самою стелею, розставлені снопики понад 200 штук різного роду збіжжя: пшениці, жита, ячменю та вівса, вирощеного на власному полі і точно, за Флякбергером, іноді навіть і мікроскопічно визначеного (праця кол. А. Романенка). Стіни завішені рамочками під шклом, в яких на чорному папері колекції культурних рослин, польових, лучних, городних, медодайних і т.д., з морфологічним аналізом їх. На полицях і столах в спеціальних слоїках велика колекція насіння культурних рослин від чеських і німецьких насінних фірм, а також від чеських досвідних установ. В пробірках величезна колекція насіння дикоростучих, медодайних, лікарських, городних рослин, а також бур'янів. Більшість з них зібрана й упорядкована руками самих студентів. Численні теки з гербаріями культурних рослин, бур'янів, особливо цінний і багатий біологічний гербарій культурних рослин і бур'янів. Велика колекція кукурудзи з власного поля і з Закарпаття, грецьк з власного поля, прос, припаних із Кубані, картонель від німецьких фірм. Бездоганної якості гіпсові моделі коріноплодів, які не одного гостя в блуд увели, роботи пані Олени Рейтарової і Стівбуненкової. Велика сортова колекція томатів, роботи кол. Р. Солоників. Великі кількості таблиць, мап, картограм, діаграм, численні фотографії з досвідів, з праці на полі, з екскурсій; це все те, що було виконане руками самих студентів. До того була вистарчаюча кількість приладдя купленого. Мікроскопи (одні на двох студентів), ваги, пророщувачі різних систем, хемічний посуд, великі за-

паси хемікалій і т.д. і т.д.

До Кабінету Хліборобства належали ще досвідне поле за Базантницею, селекційне поле у Прхлого на Празі і за залізницею, агро-ботанічний город при Надражній вулиці, город і стодола, а також вегетаційний (але не тому, що там Кізіма вегетував) домок Крауза, де переводилися вегетаційні досвіди.

Чи прийшла кому із студентів якась ідея до голови чи як абсолювент потребував переводити досвіди для своєї дипломної праці, завжди Кабінет Хліборобства радо виходив назустріч і завжди в ньому переводилися різні досвіди. Кабінет Хліборобства це був той кабінет, до якого всі агрономи радо горнулися, це був свого роду клуб, до якого мало котрий із агрономів не завітав хоч раз на день, особливо в феріях, коли в Кабінеті Хліборобства було вільніше, ніж підчас нормальних студій. Тут можна було готовитись до іспитів, тут можна було дістати потрібну до іспитів книжку, тут можна було дістати поміч та інформації, як, що та де здавати, особливо славне сортознавство, яке було тяжче здати, як цілий дипломний іспит. Тут відбувалися і засідання Управи Агрономічного Т-ва і редакційної колегії "Молодого Агронома". Тут творилася та дружба та товарискість, яка лишається нам на ціле життя, як світлий спомин про ті часи, коли ми були молоді й коли ми студіювали.

Виняткове положення нашої Академії, як школи, та ще високої на еміграції, звернуло увагу дослівно цілого світу на нашу Школу. Численні відвідини—одиночні і кооперативні в Академії не переводилися, а в феріях були майже щоденні. Оглядали гості всі кабінети, лабораторії та інші установи Академії. До Кабінету Хліборобства заходили гості майже завжди під кінець відвідин. І тут їхньому захопленню не було кінця. Часті відвідини вже витворили в нас досвід що і як розмістити, що і як показувати. З пару хвилин ми могли привести наш Кабінет в "показовий" стан.

Перейшли через Кабінет Хліборобства численні відвідини двох міжнародних студентських конгресів, групи югослав'янських студентів, декілька з'їздів чеських учителів, деякі чеські школи, декілька українських студентських з'їздів, два українські наукові з'їзди, поодинокі вчені та політики з Чехословаччини, Польщі, Румунії, Австрії, Німеччини, Югославії і зокрема Хорватії, Італії, Франції, Англії, Америки, Швеції, Фінляндії, Латвії. Та всіх і не пригадаеш, а записки мої останніми роками загинули. Крім того, Кабінет Хліборобства разом з цілою Академією брав участь у сільсько-господарських виставках в Празі і в межах Академії з різних нагод, як ювілеїв Академії тощо.

З окремих визначних гостей в нашому Кабінеті Хліборобства пригадую собі особливо бл.п.проф. Горбачевського, який надзвичайно довго і уважно розпитував і про найменші дрібниці. А бл.п.проф. В. Сімович, навпаки, виявляв своє повне незацікавлення, з чим він не крився і просто заявляв: "я вірю, що ви це знаєте, але мене це не цікавить", коли я намагався йому пояснити які небудь визначніші наші експонати. Та про те він провів у нашому Кабінеті добрих півгодини. Одвідав наш Кабінет і Митрополит Шептицький, який ласкавили словами висловив своє признание і задоволення з того, що він тут побачив. З чужинців чех В.Харват, перекладач нашого Коцюбинського на чеську мову, і поляк посол Голувко спеціально просили давати їм пояснення в українській мові. Якийсь француз, професор-географ надзвичайно зацікавився мапою ґрунтів України Махова, яка була у нас у великій копії. Якісь маляйські студенти особливо цікавилися нашою збіркою сотрів томатів. Особливо докладно все випитував генерал Гренер, який в товаристві Євгена Коновальця теж був одвідав нашу Академію.

Всі, хто були в Кабінеті Хліборобства, не могли нахвалитися ним. Коли їх питали, що їм особливо подобалося, вони відповідали, що вони знають і багато бачили шкіл у різних державах, але мабуть ні в одній школі не кидається так в очі така велика кількість предметів, зроблених руками самих студентів. В цьому велика перевага нашого Кабінету Хліборобства і цілої нашої Академії.

Праця це є той чинник, який у наш час творить дива. Наша Альма Матер навчила нас працювати і тим самим навчила нас робити як не дива, то принаймні речі, які викликають подив інших...

ooo000ooo

ПРАЦЯ СЕМІНАРУ СУСПІЛЬНИХ НАУК У Т Г І

За час від 29.IV.1947 р. до 10.VI.1947 р.

Дня 19.IV.1947 р. відбулася в УТГІ-- в Регенсбурзі нарада співробітників катедр соціології українських високих шкіл у Баварії та таких катедр УТГІ:

- 1) агротехніки й громадської агрономії;
- 2) соціології села, с.г. політики та с.г. законодавства;
- 3) статистики.

Наслідком цієї наради було утворення з'єднаного Семінару Суспільних Наук УТГІ під керівництвом професорів: Г. Ващенка, В. Доманицького та Л. Шрамченка. Семінар розпочав свою працю дня 29.IV.1947 р. і до дня 10.VI.1947 відбулося вже сім його засідань, а саме:

П.ч.	Дата засідання	Р е ф е р е н т	Тема доповіді та дискусії	Число присутніх:
1.	29.IV.	Проф. В. Доманицький	"Семінарійна метода у високій школі".	15
2.	6.V.	Проф. Г. Ващенко:	"Метода проектів".	37
3.	13.V.	-	Дискусія по доповіді проф. Ващенка: "Метода проектів".	25
4.	20.V.	Проф. В. Доманицький: "Селянські рухи!" Др. С. Горський: "Народ і нація".		27
5.	27.V.	Др. М. Кушніренко:	"Монографічні обслідування сіл Закарпаття".	19
6.	3.VI.	Доц. Г. Гордієнко:	"Побут українських селян Закарпатської Верховини".	14
7.	10.VI.	Студ. І. Фур:	"Українці за Океаном".	20

Разом відбулося сім засідань, заслухано й продискутовано шість доповідей, присутніх було 157 осіб, або пересічно на кожному засіданні-- 22 особи. Керував цими засіданнями проф. В. Доманицький.

Теми найближчих доповідей у семінарі:

8. 17.VI. Др. Василик: "Інститут для вдержання поголівної моралі в житті українського села".
9. 24.VI. Доц. А. Романенко: "Організація мандрівних с.г. курсів".
10. 1.VII. Проф. Г. Ващенко: "Психологічні причини недолі українського народу".

UKMA Library * Book

0563421